

Rene Kokk
minister
Keskkonnaministeerium

Meelis Münt
kantsler
Keskkonnaministeerium

ASUTUSESISESEKS KASUTAMISEKS
Teabevaldaja: Riigikontroll
Juurdepääsupiirang 4.07.2019 - 31.08.2019
Alus: AvTS § 35 lg 2 p 2

Meie 4.07.2019 nr 2-1/80018/14

Märgukiri auditi „Riigi 2018. aasta raamatupidamise aastaaruande õigsus ja tehingute seaduslikkus“ tulemuste kohta Keskkonnaministeeriumi valitsemisalas

Austatud minister ja kantsler

Riigikontroll tegi riigi 2018. aasta raamatupidamise aastaaruande õigsusele ja tehingute seaduslikkusele hinnangu andmiseks audititoiminguid ministeeriumides ja nende valitsemisala asutustes ning Riigikantseleis määral, mis oli vajalik, et veenduda riigi seisukohalt oluliste finantsaruannete kirjade õigsuses ning oluliste majandustehingute seaduslikkuses.

Sellest lähtudes koostab Riigikontroll ühe auditiaruande riigi kohta tervikuna. Ministeeriume ja Riigikantseleid teavitatakse nende valitsemisalas tehtud audititoimingute tulemustest märgukirjaga.

Auditi käigus tegid audiitorid Keskkonnaministeeriumi valitsemisalas 2018. aasta septembrist kuni 2019. aasta juunini järgmisi audititoiminguid:

- kontrollisid valitsemisala 2018. aasta riigieelarve täitmise aruande õigsust;
- kontrollisid riigi seisukohast oluliste tehingute vastavust riigieelarve seadustele ja nende tehingute raamatupidamises kajastamise õigsust ning sisekontrollisüsteemi toimimist järgmistes valdkondades:
 - muu kaupade ja teenuste müügitulu kogumine,
 - ressursitasu tulude kogumine,
 - saastetasu tulude kogumine,
 - toetuste saamine,
 - toetuste andmine,
 - tööjõukulude arvestus,
 - majandamiskulude tegemine,
 - tehingud põhivaraga,
 - osalused;
- tutvusid korruptsiooni ennetamiseks loodud sisekontrollisüsteemiga. Riigikontroll käsitleb teemat üldistatuna auditiaruandes, mistõttu ei ole käesolevas märgukirjas sellest kirjutatud. Info Keskkonnaministeeriumi sisekontrollisüsteemist saadud ülevaate kohta on edastatud kontaktisikule;

- kontrollisid, kas tehingute tegemisel seotud isikutega, kes on määratletud avaliku sektori finantsarvestuse ja -aruandluse juhendis, on kinni peetud toimingupiirangust korruptsioonivastase seaduse mõistes. Sama kontrolliti ka toetuse andmise tehingute auditeerimisel.

Tehtud audititoimingute tulemusena juhib Riigikontroll tähelepanu järgmistele puudustele eelarve planeerimisel ja kasutamisel ning põhivara ja majandamiskulude arvestuses.

1. Valitsemisala asutused on eksinud riigieelarve planeerimisel ja kasutamisel

Riigikontroll kontrollis, kas tehtud majandustehinguteks oli eelarvesse raha planeeritud ning kas raha kasutamisest aruandmisel lähtuti tehingute majanduslikust sisust. Audiitorid tuvastasid mitmeid juhtumeid, kus tehingu kajastamise perioodi määramisel oli asutus lähtunud sellest, millises eelarveaastas on vaba raha, või sellest, kas kasutamata raha on majandamiskulude või investeeringute eelarves. Kuna ministeerium oli eelarve valesti planeerinud, siis leidsid audiitorid mitmeid tehinguid, mille kajastamisel ei olnud järgitud riigieelarve seadust.

1.1. Keskkonnaministeeriumi Infotehnoloogiakeskus on 2018. aasta riigieelarvest rahastanud 2019. aasta majandustehinguid

Asutuse põhivara tehinguid auditeerides tuvastati, et 2018. aastal on arvele võetud põhivara, mis üleandmise-vastuvõtmise aktide alusel anti asutusele üle 2019. aasta jaanuaris.

Raamatupidamises kajastati tehinguid detsembris esitatud arvete alusel. Saadud selgituste kohaselt lähtuti tehingute kajastamisel tekkepõhisest eelarvest ja 2018. aastasse seadmete soetamiseks eraldatud lisarahast.

Tekkepõhise eelarvestamise juhendi järgi kajastatakse tekkepõhise eelarvestamise puhul (sarnaselt tekkepõhise raamatupidamisarvestusega) majandustehingud nende toimumise perioodis, sõltumata sellest, millal tehingu eest arveldatakse. Tekkepõhise arvestuse printsiibi rikkumise tõttu oli eelarve täitmises ja raamatupidamises kajastatud järgmise perioodi majandustehinguid kokku summas 495 606 eurot, sh põhivarana 289 114 eurot, majandamiskuluna 123 891 eurot ja käibemaksukuluna 82 601 eurot, ning varalt, mis ei olnud asutusele üle antud, arvestati kulumit ja amortisatsioonikulu 8031 eurot.

Auditi käigus vead olulises osas parandati, v.a arvele võetud vara summas 124 795 eurot. Seetõttu on Keskkonnaministeeriumi valitsemisala riigieelarve täitmise aruandes näidatud investeeringud tegelikust suuremana ning raamatupidamisarvestuses põhivara ja kohustusi bilansis tegelikust suuremana.

1.2. Keskkonnaministeeriumi Infotehnoloogiakeskus ei kasutanud riigieelarvet sihipäraselt

Keskkonnaministeeriumi Infotehnoloogiakeskuses ei järgitud ka riigieelarve sihipärasest kasutamist: keskus tegi majandamiskuludeks eraldatud raha eest investeeringuid põhivarasse kokku summas 28 420 eurot. Seetõttu tehti vead ka raamatupidamisarvestuses järgmistel kontodel: materiaalne põhivara, majandamiskulu, võlad hankijatele toodete ja teenuste eest, võlad hankijatele ostetud põhivara eest ning käibemaksukulu.

Riigieelarve seaduse järgi on asutustel kohustus kasutada riigieelarveraha sihtotstarbeliselt ja ainult siis, kui vastav raha on eelarves ette nähtud.

Auditi käigus vead parandati.

1.3. Keskkonnaministeeriumi valitsemisalas on osa 2018. aasta majandustehinguid kajastamata

Majandamiskulusid auditeerides tuvastati, et Keskkonnaministeeriumi valitsemisala raamatupidamises on osa jooksva perioodi majandamiskulusid kajastatud järgmises perioodis

kokku summas 421 896 eurot (Keskkonnaagentuuris 419 787 eurot ja Keskkonnaministeeriumi Infotehnoloogiakeskuses 2109 eurot). Saadud selgituste kohaselt puudus majandustehingute kajastamise hetkel eelarves raha ja seetõttu kajastati kulu 2019. aastal. Paranduskanne summas 413 237 eurot tehti 2018. aastasse, pärast seda kui rahuldati sildfinantseerimise taotlus ja avati toetuse eelarve. Parandamata vea suuruseks on 8659 eurot ning selle tagajärjel on Keskkonnaministeeriumi valitsemisala riigieelarve täitmise aruandes näidatud tegevuskulusid tegelikust väiksemana ning raamatupidamisarvestuses majandamiskulusid tulemiaruanDES ja kohustusi bilansis tegelikust väiksemana.

Riigikontrolli hinnangul ei ole Keskkonnaministeerium eelarve planeerimisel pööranud piisavalt tähelepanu tehingute majanduslikule sisule ja kajastamise reeglitele. Seetõttu pole valitsemisala asutused jälginud eelarve täitmist ega kasutanud võimalust teha ettepanekuid tegevuskuludeks ja investeeringuteks eraldatud raha ümbertõstmiseks ning investeeringuteks eraldatud raha üleviimist järgmisesse eelarveaastasse.

Riigikontrolli soovitus Keskkonnaministeeriumi kantslerile: tagada eelarve täpsem planeerimine ja tehingute kajastamine, lähtudes tekkepõhisuse printsiibist, et anda õige ülevaade asutuse tegevusest.

2. Keskkonnaministeerium on eksinud kulude periodiseerimisel

Audititoimingute tulemusel tuvastasid audiitorid, et Keskkonnaministeerium kajastas kontrollitud perioodi toetuse kulu summas 50 833 eurot 2019. aasta kuluna. Auditeeritu selgituste kohaselt lähtuti tehingu raamatupidamises kajastamisel avaliku sektori finantsarvestuse ja -aruandluse juhendi nõudest, et toetuse andja ja saaja peavad toetuse kajastama samas perioodis.

Raamatupidamise seaduse kohaselt tuleb raamatupidamist pidada tekkepõhiselt. Tekkepõhine arvestus on majandustehingute kajastamine majandustehingu toimumise järgi, sõltumata sellest, kas sellega seotud raha on laekunud või välja makstud. Riigikontrolli hinnangul tuleb majandustehingute kajastamisel järgida tekkepõhisuse printsiipi, seega oleks ministeerium pidanud teavitama tehingupartnerit tehingu vales perioodis kajastamisest ning mõlemad oleks pidanud majandustehingu kajastama õiges perioodis.

Seetõttu on Keskkonnaministeeriumi valitsemisala 2018. aasta majandamiskulusid kajastatud tulemiaruanDES ja kohustusi bilansis tegelikust 50 833 euro võrra väiksemana ning tegevuskulusid riigieelarve täitmise aruandes tegelikust väiksemana.

Riigikontrolli soovitus Keskkonnaministeeriumi kantslerile: tagada, et tehingute kajastamisel lähtutakse tekkepõhisuse printsiibist.

3. Tehingute seaduslikkus Riigimetsa Majandamise Keskuses

Riigikontrolli juhendamisel auditeeris avaliku sektori vandeaudiitor Keskkonnaministeeriumi valitsemisel olevas riigi tulundusasutuses Riigimetsa Majandamise Keskus (RMK) riigihangete seaduse järgimist 2018. aastal. Vandeaudiitori ülesanne oli hinnata, kas RMK on loonud hanketegevuse korraldamiseks riigihangete seaduse nõudeid järgiva sisekontrollisüsteemi ja kas auditeeritud perioodil on järgitud asjade ostmisel, teenuste tellimisel, ideekonkursside korraldamisel, ehitustööde tellimisel ning ehitustööde ja teenuste kontsessioonide andmisel riigihangete seaduse üldpõhimõtteid ja nõudeid.

Auditi tulemusena selgus, et RMK on loonud hanketegevuse korraldamiseks riigihangete seaduse nõudeid järgiva sisekontrollisüsteemi ja on auditeeritud perioodil olulises osas järginud oma hanketegevuses riigihangete seaduse üldpõhimõtteid ja nõudeid. Seejuures tuvastati siiski ka 816 784 euro eest ostusid, mille puhul ei olnud hankemenetlusi korraldatud (sh korraldamata lihthankemenetlusi 105 901 euro eest). Võrreldes 2017. aastaga on ostude sooritamisel

riigihangete seaduse järgimine paranenud, ilma hankemenetlusi korraldamata tehtud ostude rahaline maht on vähenenud üle kolme korra.

Riigikontrolli soovitus keskkonnaministrile: jätkuvalt kohustada RMK nõukogu tegema regulaarset järelevalvet juhatuse tegevuse üle seoses riigihangete seaduse nõuete järgimisega.

Ootame Teie kirjalikku vastust märgukirjas tehtud soovitude kohta hiljemalt 9. augustil 2019.

Riigikontroll tänab Keskkonnaministeeriumi valitsemisala teenistujaid meeldiva koostöö eest ning loodab, et esitatud tähelepanekutest ja soovitudest on abi sisekontrollisüsteemi tõhustamisel ning raamatupidamisarvestuse parandamisel ministeeriumi valitsemisalas.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ines Metsalu-Nurminen
peakontrolör

Tiiu Lauri-Kivimäe
Tiiu.Lauri-Kivimae@riigikontroll.ee